

Etusa, del gr. αἴθουσα, participi actiu f. del gr. αἶθω 'jo cremo'.

CP.T.: *Eterificar*. *Etil*, cpt. d'èter i el gr. ἔλλα 'matèria'; *etilic*. D'on: *età* (format amb la terminació de *lantà*), *etal*; *etè*; *etilè*, *etilènic*. *Eteromania*, *eteròman*.

Etern, *eternal*, *eternitat*, *eternitzar*, V. *edat* *Etesi*, V. *elisi*

ÈTIC, pres del ll. *ethicus*, i aquest, del gr. ἠθικός, derivat de ἥθος 'caràcter', 'manera de ser'. □ 1.ª doc.: Lab. 1839.

DERIV.: *Ètica* [Eiximenis], gr. ἠθικά id., neutre plural de ἠθικός.

CP.T.: *Etologia*. *Etopeia*.

Ètic 'tísic', V. *entecat*

ETIMOLOGIA, pres del ll. *etymologia* 'origen d'un mot', i aquest, del gr. ἐτυμολογία 'sentit veritable d'un mot', cpt. de ἔτυμος 'verdader, real' i λόγος 'mot'. □ 1.ª doc.: *timologia*, Llull.

Que aclareix les coses «per *timologia* e allegoria» (*Contempl.*, 352); forma vulgaritzada que usava encara JRoig quan cita «Guci, Papis, / *timologies* / ...» (*Spill*, 662). *Etimologia* ja en StVicentF i altres autors del S. xv: «d'on pren derivació o *etimologia* lo nom de cavaller» en Bernabé Asam.

DERIV.: *Etimològic* [1839, Lab.]. *Etimologista* [1868, *SLitCosta*, i així *DFa.*, etc.]; també s'ha dit en català *etimòleg* [PFabra, en el seu treball d'AIEC c. 1907-8]. *Etimològitzar* [1868, *SLitCosta*]. *Ètimon* i *ètim*, pròpiament gr. ἔτυμον 'cosa veritable', 'sentit autèntic': s'usen un i altre des de c. 1910 (treballs de Montoliu; *BDC*, 1913, etc.): jo he usat sempre el primer, que és la forma internacional (fr., angl., al. *etymon*), considerant que es tracta d'un terme estrictament tècnic, que no hi ha cap interès a fer entrar en l'ús del llenguatge col·loquial, i que el cat. no té les raons fòniques que obliguen a usar *ètimo* sense -n en it. i cast.

ETIOLOGIA, pres del ll. *aetiologia*, i aquest, del gr. αἰτιολογία, cpt. d'αἴτια 'causa' i λόγος 'tractat'. □ 1.ª doc.: Lab. 1839.

DERIV.: *Etiològic.

Etiquesa, V. *entecat*

ETIQUETA, 'retolet', 'cerimonial', pres del fr. *étiquette* 'rètol, especialment l'adherit als saquets on es conservaven els protocols de processos, etc.', estès per Carles V al protocol escrit on s'ordenava l'etiqueta de la cort. □ 1.ª doc.: Lab. 1839.

Del fr. *étiquette* ve també l'angl. *ticket* 'bitllet' (que darrerament s'ha aferrat també a l'ús català, en la forma *tiquet*). El mot francès és derivat del fr. ant. *estiquier* 'fixar, fermar', provinent del neerl. *sticken* id.

DERIV.: *Etiquetar*; *etiquetatge*; *etiqueter*.

ETMOIDE, pres del gr. ἠθμοειδής 'que té forma de garbell'. □ 1.ª doc.: 1917, *DOrt. Etmoïdal* (1917).

ÈTNIC, pres del gr. ἔθνικός 'pertanyent a les nacions', derivat d'ἔθνος, *ἔθνους*, 'raça', 'nació', 'tribu'. □ 1.ª doc.: c. 1385, Eiximenis.

Usat en el grec dels jueus amb el sentit de 'pertanyent a les nacions', d'on 'estranger', prengué en el grec cristià el sentit de 'pagà' amb què s'usà generalment a l'Edat Mitjana, com ho fa encara Eiximenis: «*Matthaei* xviii, cant dix que 'si l'om que corregeix no t vol hoyr, que repus e que'l tingues e que-t sia així com *ètnic* e publicà», Eix. (*Terç* III, 73, 30).

CP.T.: *Ètnicament* (la frase que posa com a ex. *AlcM* no té sentit, o si en tingués seria un disbarat, en lloc de 'lingüísticament'). *Etnografia* [1868, *SLitCosta*], format amb γράφω 'jo descriu'; *etnògraf* [id.]. *Etnologia* [1868], amb λόγος 'tractat'; *etnòleg*. *Etnogènia* [1868]; *etnogènica*.

Etologia, *etopeia*, V. *ètic*

ETS I UTS: escriure o fer una cosa amb tots els — — —, frase feta amb les partícules *et* i *ut*, tan freqüents en llatí, i usada vulgarment per dir 'amb estil baix-llatí perfecte', d'on 'puntualitzant perfectament'. Vegeu-ne exemples de 1869 i d'EmVilanova en el *DBal*. Spitzer aplegà explicacions i frases anàlogues en un treball de *NphMgn.*, 1913, 157ss.

Etsecaiar, *etsecaiaior*, estan per *es-secaiar* amb la pronúncia mallorquina de *s+s* com a *ts*, V. *secall* (*SEC*) *Etsis*, V. *encís* *Etusa*, V. *èter* *Etxabuirar*, *etxabuiro*, V. *etxabuirar*, *avuir*, *ois* (*AUGURI*) *Et-xerevir*, *etxerevit*, *etxorovit*, V. *eixerit* *Etxillar*, V. *atxillar* *Etxís*, *etxisar*, V. *encisar* *Etzel*, V. *zel* *Et-zaca*, V. *atzaca* (*E. T. C.* II, 223)

ETZIBAR, 'clavar, engegar, pegar', mot afectiu i popular, d'origen incert; probablement està per *atzebar, derivat de l'arabisme *atzeb* 'membre viril' (àr. *az-zebb* id.), amb un sentit com el de *fotre* 'mentulam in cunnum immittere', 'semen ejaculare', d'on en general 'ficar, clavar (qualsevol cosa)'. □ 1.ª doc.: 1803, Bely.

Que des d'*atsibar* remetia a *etsibar*, però a l'ordre alfabètic, en la *e-*, va descuidar-se'n. Però figura en un romanço de bandolers relatiu al bandit Becaïna, c. 1810: «a devant se'ls presenta: - alto, aquí! - / Els *etsiva* las balas, - un hi morí», MilàF. (*Romllo.*, 126. 12). En el Princ. apareix de primer només en textos bastant plebeus: «S. Ja estava vestida y tot / per portar-la al cementiri. / F. Va sé una basca d'un dia, / prou que ho va explicà en Sevè. / —S. Sí, sí, prou: és que ho va fé / per fé veure que 's moria. / —F. (que ja ni sab com les *etsiva*) (rihent) / Vaja, noy, l'has dita forta!», Pitarra (*Un barret de rialles*, *Gatades* I, 406); en una «troba» humorística: «mes, si m'apurás un poch / t'etzibaré tal retruch, / que 't quedis més mort qu'un roch», A. Bofarull (*DAG*). En una batalla de vailets, a cops de roc: «Apa! una admetlla d'Arenys